

Standard dla maści chroniących przed odparzeniami pieluszkowymi

Pieluszkowe zapalenie skóry to najczęstsza dermatоза okolic pieluszkowych. U nawet połowy dzieci w ciągu pierwszych 12 miesięcy życia pojawiają się odparzenia pieluszkowe o różnym stopniu zaawansowania, na skutek regularnego kontaktu skóry z moczem i kałem. Skóra niemowlęcia zapewnia odpowiednią ochronę w normalnych warunkach, ale bardzo łatwo ulega uszkodzeniom pod wpływem kontaktu z substancjami drażniącymi, w porównaniu ze skórą starszych dzieci. Skóra małych niemowląt jest strukturalnie i funkcjonalnie niedojrzała, przez co charakteryzuje się większą przepuszczalnością dla wody, wyższym pH oraz zwiększonym przenikaniem substancji drażniących i alergenów.

Obecnie zalecenia odnośnie postępowania w przypadku odparzeń pieluszkowych skupiają się w mniejszym stopniu na leczeniu istniejących odparzeń, a w większym na działaniach profilaktycznych mających na celu niedopuszczenie do ich powstania. Na prawidłowe postępowanie składa się:

- Odpowiednio częsta zmiana pieluszek w celu zminimalizowania kontaktu skóry z zawartością pieluszki, stosowanie nowoczesnych, chłonnych pieluch
- Delikatne oczyszczanie skóry przy zmianie pieluszki – należy unikać intensywnego pocierania skóry oraz substancji silnie działających, takich jak detergenty i mydła zasadowe.
- Nakładanie maści tworzącej powłokę chroniącą naskórek przed czynnikami drażniącymi.

Międzynarodowy panel ekspertów wypracował konsensus dotyczący cech, jakie powinna spełniać każda maść ochronna stosowana w codziennej profilaktyce odparzeń pieluszkowych. Wypracowany standard dla maści ochronnych można przedstawić w dziewięciu punktach:

1. Jej działanie i bezpieczeństwo zostało potwierdzone w testach klinicznych prowadzonych przy udziale dzieci, nie tylko osób dorosłych, których skóra jest zwykle mniej delikatna
2. Maść powinna wspierać naturalną ochronę skóry, przede wszystkim przez tworzenie bariery ochronnej, ale również przez minimalizowanie podrażnień i oraz pobudzanie fizjologicznych procesów regeneracyjnych. Składniki takie jak dekspantenol, niacyna oraz fosfolipidy będą działać pobudzająco na naturalne procesy regeneracji zachodzące w skórze oraz na produkcję lipidów barierowych.
3. Maść powinna zapewniać odpowiedni poziom nawilżenia skóry, w której w warunkach fizjologicznych występuje równowaga pomiędzy dyfuzją wody z głębszych warstw skóry a jej parowaniem. Zaburzenie tej równowagi może prowadzić do maceracji skóry (przewodnienia) lub do jej nadmiernego wysuszenia. Okluzja skóry, czyli całkowite zahamowanie naturalnego przezskórnego parowania prowadzi do nadmiernego wzrostu zawartości wody w naskórku i upośledzenia jego funkcji barierowych. Preparaty starego typu, tzw. pasty, zawierają stosunkowo dużo składników stałych, takich jak tlenek cynku, z tego powodu są silnie okluzyjne i mogą przyczyniać się do maceracji naskórka.
4. Powinna zawierać wyłącznie składniki o udokumentowanym bezpieczeństwie oraz przynoszące korzyści dla skóry. Do tych składników możemy zaliczyć dekspantenol, fosfolipidy oraz witaminę B3.
5. Nie powinna zawierać żadnych zbędnych składników – to znaczy takich, które, chociaż nie są szkodliwe, nie mają jednoznacznie udowodnionego działania korzystnego, więc ich dodatek jest zbędny

6. Nie powinna zawierać żadnych potencjalnie toksycznych składników, ze względu na większy stopień wchłaniania przez skórę niemowlęcia i związane z tym ryzyko dla zdrowia. W szczególności należy zwracać uwagę na obecność w produkcie konserwantów oraz kwasu borowego, który może wywoływać działania niepożądane po wchłonięciu się przez uszkodzoną barierę naskórkową.
7. Nie powinna zawierać składników potencjalnie uczulających, takich jak np. składniki zapachowe. W Unii Europejskiej jest dostępna lista 26 składników kompozycji zapachowych oznaczonych jako potencjalne alergeny, w tym np. alkohol benzylowy, benzoesan benzylu i cynamonian benzylu.
8. Nie powinna zawierać składników antyseptycznych ani konserwantów. Mikroorganizmy nie biorą udziału w zapoczątkowaniu pieluszkowego zapalenia skóry, dlatego stosowanie antyseptyków nie zwiększy skuteczności maści, a dodatkowo może zaburzać naturalną florę bakteryjną na skórze.
9. Musi być przyjemna w użyciu. Ponieważ większą rolę odgrywa obecnie prewencja odparzeń pieluszkowych, ważne jest, żeby maść łatwo się rozsmarowywała i nie wymagała ścierania przy każdej zmianie pieluszki. Preparaty w formie maści pozostawiające na skórze przezroczystą warstwę stanowią najlepsze rozwiązanie.

Podsumowując, odparzenia pieluszkowe są spowodowane przez przedłużony kontakt skóry z moczem i kałem zawartymi w pieluszcze. Ryzyko odparzeń u najmłodszych dzieci jest większe między innymi dlatego, że ich bariera skórna nie jest w pełni rozwinięta. Prawidłowa pielęgnacja skóry jest jednym z elementów codziennej profilaktyki, a właściwy dobór maści ochronnej jest podstawą właściwej pielęgnacji.

Opracowano na podstawie:

Atherton, Proksch, Schaubert, Stalder: Irritant diaper dermatitis: best practice management; SelfCare 2015; 6(S1): 1-11.